

Agneta Dejenfelt

Till kommunfullmäktige

Remiss från Regeringskansliet, Kulturdepartementet: Låt fler forma framtiden SOU 2016:5

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att beträffande remiss från Regeringskansliet, Kulturdepartementet, SOU 206:5 yttra sig i enlighet med skrivelse av 2016-06-26.

Sammanfattning av ärendet

Stenungsunds kommun har från Regeringskansliet, Kulturdepartementet erhållit betänkandet av 2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande SOU 2016:5 för yttrande.

Kommunfullmäktiges presidium har tagit fram ett förslag till på remissen.

Beskrivning av ärendet

Stenungsunds kommun har från Regeringskansliet, Kulturdepartementet erhållit betänkandet av 2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande SOU 2016:5 för yttrande.

Regeringen beslutade den 17 juli 2014 att utreda hur engagemanget inom den representativa demokratin kan öka och breddas och hur individens möjligheter till delaktighet i och inflytande över det politiska beslutsfattandet mellan de allmänna valen kan stärkas.

Enligt direktiven skulle utredningen belysa frågor om representation och om de folkvalda avspeglar befolkningssammansättningen utifrån kön, bakgrund, ålder och funktionsförmåga. Utredningens fokus var dessutom frågor om ungas politiska representation, delaktighet och inflytande. Utöver detta fanns också uppdraget att undersöka och beskriva samhällsförändringar som kan påverka individernas demokratiska delaktighet och möjligheter till inflytande på sikt.

Kulturdepartementet har skickat betänkandet på remiss till samtliga kommuner, landsting, politiska partier och flera andra organisationer. Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen, medan det för övriga innebär den inbjudan att lämna synpunkter.

Utredarna föreslår att de ändringar som påverkar kommunallagen ska träda i kraft den 1 juli 2017 men att de ändringar som berör de förtroendevalda och deras förtroendeuppdrag ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Kommunfullmäktiges presidium har, medvetna om det av kommunfullmäktige, till Demokratiberedningen, givna uppdraget att utveckla medborgardialogen, tagit fram ett förslag till yttrande från Stenungsunds kommun. Inom GR har några kommuner valt att avstå från yttrande; däribland Lerum och Partille medan andra kommuner valt att svara på remissen, exempelvis Tjörn, Ale, Alingsås och Mölndal. Även Stenungsunds kommun väljer att svara på remissen.

Stenungsunds kommun ställer sig bakom utredningens förslag med följande undantag.

5.5.4 Insatser för ett ökat valdeltagande

Stenungsunds kommun vill påtala behovet av en nationell standard för redovisning av hur partistödet använts.

6.8.4 Gör en bred översyn av partistödet och ledamotsstödet

Stenungsunds kommun känner igen den osäkerhet som beskrivs i utredningen avseende det kommunala partistödet – framför allt avseende möjligheten att överföra delar av stödet till partiernas respektive riksorganisation. Den ändring i 2 kap kommunallagen som trädde i kraft i februari 2014 genom SFS 2013:1053 har på sitt sätt ökat osäkerheten. Detta på grund av skrivningen om att stödet ska stärka partiernas ställning i den kommunala demokratin kombinerat med kommunfullmäktiges skyldighet att kräva redovisning som visar att stödet använts för detta ändamål samtidigt som kommunfullmäktige egentligen inte ges befogenhet att stoppa utbetalningar annat än till partier som överhuvudtaget inte lämnat redovisningsrapport. Stenungsunds kommun välkomnar därför en förnyad utredning och ett förtydligande av gällande regelverk.

8.3.1 Värdet av ett stort antal förtroendevalda

Enligt det kommunala självstyret är detta något som kommunerna själva råder över. Det kommunala självstyret får inte inskränkas.

8.3.2 Försök med direktval till geografiska nämnder

Stenungsunds kommun stödjer inte denna bedömning.

Enligt det kommunala självstyret är detta något som kommunerna själva råder över. Det kommunala självstyret får inte inskränkas.

8.3.5 Rätt att behålla uppdrag som fullmäktigeledamot trots flytt

Stenungsunds kommun stödjer inte detta förslag.

Att en person har möjlighet att behålla ett uppdrag även om man inte längre är folkbokförd i kommunen som fullmäktigeledamot bör, om det införs, vara en undantagsregel. Möjligen skulle detta, på marginalen, kunna gälla vid studier på annan ort och genom en årlig prövning av kommunfullmäktige.

Stenungsunds kommun välkomnar den föreslagna förändringen att uppdraget för en förtroendevald som inte längre är valbar ska upphöra först vid *nästa fullmäktigesammanträde* (istället för som för närvarande *genast*).

8.5.2 Förtroendevaldas möjlighet att vara föräldralediga eller sjukskrivna

Det är bra att bestämmelsen inte utformas som en absolut rättighet för den förtroendevalda utan att beviljande av ledighet sker efter lämplighetsprövning av kommunfullmäktige. För det fall förslaget går igenom bedömer Stenungsunds kommun att det kommer behövas tydliga nationella tillämpningsinstruktioner.

9.3.3 Begränsa antalet mandatperioder för ordförandeposter

Stenungsunds kommun anser att det är partierna själva som ska göra avgöra detta.

12.7.6 Samråd vid formulering av fråga

Stenungsunds kommuns stödjer inte denna bedömning. Det är kommunfullmäktige och de folkvalda som formulerar frågor och svarsalternativ.

13.5.1 Folkmotion ersätter medborgarförslag

Stenungsunds kommun godtar förslaget om att låta en folkmotion ersätta medborgarförslag. Det är nödvändigt att staten tillhandahåller en nationell infrastruktur för den digitala hanteringen av folkmotioner.

Stenungsunds kommuns uppfattning är att endast personer med rösträtt bör få väcka folkmotion och att tiden för att samla in röster bör vara max 3 månader.

14.8.1 Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder

När remissen presenteras på kommunfullmäktige bereds ledamöterna möjlighet att diskutera frågan. Resultatet av denna fråga delges remissvaret.

14.8.3 En genomtänkt och sammahållen ungdomspolicy

En ungdomspolicy är inte svaret på de frågor kommunerna har att hantera inom demokratiområdet. Det är andra verktyg än en policy som behövs.

15.7.6 – Ökad tillämpning av beslutsfattande på distans

Enligt det kommunala självstyret är detta något som kommunerna själva råder över. Det kommunala självstyret får inte inskränkas.

Beslutsunderlag

Skrivelse från kommunfullmäktiges presidium 2016-06-26

Bilaga A. Betänkandets sammanfattande analyser, förslag och bedömningar.

Bilaga B Förändringar i Kommunallagen

Skrivelse från Regeringskansliet, Kulturdepartementet 2016-03-15

Låt fler forma framtiden! Del A och B – SOU 2016:5

STENUNGSUNDS KOMMUN
Kommunfullmäktiges presidium

Jan Glimstedt (L)
ordförande

Carola Granell (S)
1:e vice ordförande

Christina Engström (M)
2:e vice ordförande

Protokollet skickas till

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Bilaga A

Betänkandets sammanfattande analyser, förslag och bedömningar.

Kapitel 3 Om delaktighet och jämlikt inflytande.

3.6.1 Nytt mål för demokratipolitiken

Utredningens förslag

Målet för demokratipolitiken ersätts med följande mål: En hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande. Målsättningen med en hållbar demokrati uppnås genom specifika delmål.

3.6.2 Tillsätt en maktutredning

Utredningens förslag

För att få kunskap om hur maktförhållandena i det svenska samhället har förändrats och för att analysera hur pågående samhällsförändringar kan påverka maktförhållandena på sikt föreslås en maktutredning.

Kapitel 4 Demokratin och de stora samhällsförändringarna.

Resonemang kring globala och nationella samhällsförändringar som påverkar förutsättningarna för demokratin.

Kapitel 5 Valdeltagande och politiskt engagemang mellan valen.

5.5 Överväganden och förslag om valdeltagandet och politiskt engagemang mellan valen

Utredningens sammanfattande analys

Utredningen konstaterar att det inte finns några tecken på att demokratin hotas på grund av medborgerlig passivitet. Valdeltagandet har ökat de senaste valen samtidigt som det allmänna politiska engagemanget mellan valen är på beständig nivå. Däremot konstaterar utredningen att det finns påtagliga skillnader i deltagande mellan olika grupperingar i samhället och att åtgärder bör vidtas för att försäkra politisk jämlikhet.

5.5.1 Insatser för ett jämlikt politiskt deltagande

Utredningens förslag:

I syfte att skapa jämlika förutsättningar för ett aktivt deltagande bör regeringen utöka stödet till organisationer i det civila samhället som arbetar med att öka det politiska deltagandet. Regeringens satsning på lokala resurscenter kan ha en viktig betydelse för demokratiutvecklingen och för att denna insats ska kunna påverka den politiska jämlikheten ska satsningen utökas och omfatta flera organisationer och stadsdelar.

5.5.2 Behovet av mötesplatser

Utredningens bedömning

Möjligheten till tillgängliga mötesplatser för sociala möten bör förbättras i kommunerna. Ett sätt för kommuner att få tillgång till fler möteslokaler är att öppna upp skolans lokaler för föreningsaktiviteter efter skoltid.

5.5.3 Tillträdet till allmänna platser

Utredningens bedömning

Det är viktigt att allmänheten har tillgång till tillförlitlig information om de bestämmelser som gäller för politiska möten och demonstrationer. Kommunen bör informera om vad som gäller på sin webbplats.

5.5.4 Insatser för ett ökat valdeltagande

Utredningens bedömning

Valdeltagandet har ökat, men skillnader kvarstår mellan olika väljargrupper. Det offentliga bör därför fortsatt verka för ett högt och mer jämlikt valdeltagande. Det kan exempelvis ske genom satsningar på att stärka kunskapen om demokratin, stumlera det politiska intresset och öka valdeltagandet bland unga och utrikes födda. Utredningen anser vidare att partierna bör redovisa hur de har använt det stöd som fördelas till partierna för informationsinsatser inför allmänna val.

5.5.5 Insatser för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar

Utredningens bedömning

Särskilda insatser gör vidtas för att öka valdeltagandet bland utlandssvenskar. För att underlätta röstandet bland denna väljargrupp kan öppettiderna på svenska utlandsmyndigheter och honorära konsulat utökas inför de allmänna valen.

Kapitel 6 De politiska partierna

I kapitlet görs en analys av de politiska partiernas roll i demokratin.

6.8 Överväganden om de politiska partierna

Utredningens sammanfattande analys.

Medlemsutvecklingen i partierna är inte längre negativ och därför kan föreställningen om en partikris avskrivas. Samtidigt har de politiska partierna svårt att leva upp till det rådande demokratiidealet. Detta ställer krav på ett utvecklingsarbete inom partierna, men det visar också på att det finns ett behov av att ge väljarna alternativa vägar för att förmedla sina intressen och åsikter till beslutsfattarna. Samtidigt kan ingen annan institution ersätta de politiska partierna när det kommer till att presentera sammanhängande politiska förslag och att rekrytera och ställa upp de kandidater till som val som ska fatta beslut och utkrävas på ansvar.

6.8.2 Rekommendationer till de politiska partierna

Utredningens bedömning

Ett utvecklingsarbete bör ske inom de politiska partierna i syfte att stärka deras roll i demokratin. Partierna kan bl.a. behöva utveckla sitt rekryteringsarbete liksom den interna demokratin.

6.8.3 Partierna som länk mellan väljarna och beslutsfattandet

Utredningens bedömning

Den idealbild där partierna utgör länken mellan väljarna och beslutsfattandet måste omvärderas. Partiernas svårigheter att kanalisera väljarintresset motiverar att väljarna ges alternativa vägar att föra fram sina intressen och åsikter till beslutsfattarna.

6.8.4 Gör en bred översyn av partistödet och ledamotsstödet

Utredningens bedömning

En förnyad översyn av partistödet och ledamotsstödet bör genomföras. Syftet med översynen bör vara att klargöra hur de olika stöden fördelas, i vilken mån de olika formerna av partistöd används på ett ändamålsenligt sätt och om det finns skäl att göra förändringar och förtydligande i gällande regelverk.

Kapitel 7 De förtroendevalda och den sociala representativiteten.

Här undersöks hur väl de förtroendevalda avspeglar sammansättningen i befolkningen utifrån främst kön, bakgrund och ålder.

7.6 Överväganden och förslag om de förtroendevalda och den sociala representativiteten

Utredningens sammanfattande analys.

Kvinnor, utrikes födda samt unga och äldre personer är alltjämt underrepresenterade i politiken. Särskilda åtgärder bör därför vidtas för att förbättra jämställdheten och jämlikheten i politiken. Det huvudsakliga ansvaret för att förbättra den sociala representativiteten ligger hos de politiska partierna.

7.6.1 Jämställdheten i kommunala organ och i kommunala bolagsstyrelser

Utredningens bedömning

Den förbättring som skett under senare år när det gäller jämställdheten i styrelser och nämnder i kommuner och landsting samt för ordförandeposter ger inte någon anledning att föreslå tvingande åtgärder såsom kvotering. Däremot är den bristande jämställdheten i styrelserna i de kommunala bolagen ett problem. För att könsbalansen i de kommunala bolagens styrelser ska bli jämnare kan partierna samordna sina nomineringsprocesser. Kommunerna och landstingen bör eftersträva en könsfördelning i styrelserna på minst 40 procent.

7.6.2 Uppföljning av den sociala representativiteten och förtroendevaldas villkor i den nationella och lokala politiken

Utredningens förslag

Den sociala representativiteten i de politiska församlingarna på nationell och lokal nivå ska en gång per mandatperiod följas upp av SCB.

7.6.3 Kommunerna och landstingens arbete för en förbättrad social representativitet

Utredningens bedömning

Fullmäktige eller styrelsen bör verka för att fler kvinnor, utrikes födda, unga och äldre ska vilja ta förtroendeuppdrag och kandidera till tyngre uppdrag.

7.6.4 De politiska partiernas insatser för att förbättra den sociala representativiteten

Utredningens bedömning

De politiska partierna har det huvudsakliga ansvaret för att förbättra den sociala representativiteten. Partierna bör genomföra systematiskt arbete för att försäkra att politiken bli mer jämställd och jämlik.

Kapitel 8 De förtroendevaldas villkor

Utredningen syftar till att förbättra villkoren för de förtroendevalda. Utredningen gör en översyn av de förtroendevaldas villkor.

8.3 Överväganden och förslag om förtroendevaldas villkor

Utredningens sammanfattande analys

Den kommunala politikens villkor har förändrats under senare år. Det är färre personer som är engagerade som förtroendevalda samtidigt som uppdragen har blivit mer krävande. Detta omständigheter påverkar vem som väljer att engagera sig politiskt. Åtgärder bör tas för att anpassa förtroendeuppdragen till de omständigheter som råder i det moderna samhället.

8.3.1 Värdet av ett stort antal förtroendevalda

Utredningens bedömning

Antalet förtroendeuppdrag i kommuner och landsting bör inte minska ytterligare. Det är betydelsefullt att kommuner och landsting behåller en nämndstruktur som ger möjlighet för oerfarna förtroendevalda att skolas in i politiken.

8.3.2 Försök med direktval till geografiska nämnder

Utredningens bedömning

För att stimulera det demokratiska deltagandet på lokal nivå kan kommuner genomföra försök med direktval till ett begränsat antal platser i en geografisk nämnd. Regeringen bör se till att eventuell försöksverksamhet följs upp och utvärderas.

8.3.3 Underlätta för förtroendevalda att fullgöra sina förtroendeuppdrag

Utredningens bedömning

Kommuner och landsting bör underlätta för förtroendevalda att fullgöra sina uppdrag vid sidan av heltidsarbete eller hem- och familjesysslor.

8.3.4 Underlätta för förtroendevalda med barn i behov av tillsyn

Utredningens bedömning

Kommuner och landsting kan underlätta för förtroendevalda med barn i behov av tillsyn genom att besluta om mer generösa regler för förskola och barnomsorg.

8.3.5 Rätt att behålla uppdrag som fullmäktigeledamot trots flytt

Utredningens förslag

Utöka möjligheten att behålla ett uppdrag trots flytt från kommunen eller landstinget till att också omfatta fullmäktigeledamot. Om en förtroendevald upphör att vara valbar, ska uppdraget upphöra vid nästa fullmäktigesammanträde, om inte fullmäktige beslutar att den förtroendevalde får ha kvar sina uppdrag under återstoden av mandattiden.

8.3.6 Introduktionsutbildning för nya förtroendevalda

Utredningens bedömning

För att tillförsäkra att nya förtroendevalda är förberedda inför sitt uppdrag kan kommuner och landsting erbjuda introduktionsutbildningar.

8.3.7 Kommuner och landsting ska verka för en trygg och säker miljö för de förtroendevalda

Utredningens förslag

Kommunallagen ska innehålla en bestämmelse om att kommuner och landsting ska verka för att förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former.

8.5 Övervägande och förslag om ersättningsbestämmelser och ledighet

Utredningens sammanfattande analys

Det är viktigt att de ersättningsbestämmelser som gäller inte upplevs som hinder för de förtroendevalda. Ersättning för inkomstbortfallet måste vara skäligt och täcka alla delar av inkomsten. Det finns anledning att anpassa den rättsliga regleringen för uppdragen till den faktiska samhällsutvecklingen. Det gäller inte minst möjligheten för förtroendevalda som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid att var sjuk- och föräldralediga.

8.5.1 Ersättning för inkomstbortfall ska omfatta hela inkomsten

Utredningens bedömning

Det är viktigt att kommunerna och landstingen följer bestämmelserna om att de förtroendevalda har rätt till skälig ersättning för den pension och de semesterförmåner som de förtroendevalda förlorar på grund av sitt uppdrag. Fullmäktige i samtliga kommuner och landsting bör fatta beslut i enlighet med 4

kap. § 13 KL att tillämpa schablonersättningar för bl.a. egenföretagare. Ersättningen kan omfatta en viss del av den tid som en förtroendevald utför för att kommunicera med medborgare.

8.5.2 Förtroendevaldas möjlighet att vara föräldralediga eller sjukskrivna

Utredningens förslag

Fullmäktige får besluta att en förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska få vara ledig från sitt uppdrag under en tidsbegränsad period, dock högst ett år, för att vara föräldraledig. Detsamma gäller sådan förtroendevald som på grund av sjukdom har nedsatt arbetsförmåga. Fullmäktige ska om ledighet beviljas besluta om hur lång tid ledigheten ska pågå och om arvode, pension och ekonomiska förmåner ska utgå under ledigheten.

Fullmäktige får utse en ersättare i nämnder och styrelse för den ledige under ledighetsperioden.

Kapitel 9 Den lokala politikens organisering

Här analyseras förutsättningarna för förtroendevalda att utöva sina uppdrag och påverka det politiska beslutsfattandet. Kommunfullmäktiges presidium föreslås bland annat kunna fatta beslut om att en allmänpolitisk debatt ska hållas utan samband med annan handläggning.

9.3 Överväganden och förslag om den lokala politikens organisering

Utredningens sammanfattande analys

Makten i den lokala politiken har förskjutits från fullmäktige och fritidspolitikerna till styrelsen och de förtroendevalda som fullgör uppdraget på heltid. Maktutövningen sker till stor del utanför de formella institutionerna.

9.3.1 Fullmäktige som granskare av styrelsen och nämnderna

Utredningens bedömning

Fullmäktige bör ha tillräckliga befogenheter att granska och utkräva ansvar. Fullmäktige kan upparbeta en praxis för den interna granskningen av maktutövningen.

9.3.2 Förtydliga ordföranden i styrelsens liksom övriga kommunal- och landstingsråds funktion

Utredningens bedömning

Fullmäktige bör besluta om en uppdragsbeskrivning för ordföranden i styrelsen och nämnderna samt övriga förtroendevalda som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid.

9.3.3 Begränsa antalet mandatperioder för ordförandeposter

Utredningens bedömning

För att motverka elitisering och maktkoncentration i politiken bör partierna i fullmäktige överväga en begränsning av antalet mandatperioder som en person kan inneha uppdraget som ordförande.

9.3.4 Fullmäktige bör regelbundet arrangera allmänpolitiska debatter

Utredningens förslag

Fullmäktige ska kunna hålla debatter utan samband med annan handläggning. Fullmäktigepresidiet kan fatta beslut om att kalla till debatt samt om vilket eller vilka ämnen som debatten ska omfatta.

Kapitel 10 Deltagande och inflytande på nationell nivå.

En översyn av individens möjlighet till inflytande i politiska beslutsprocesser mellan valen på nationell nivå och analys av olika samhällsaktörers förutsättningar att föra dialog med riksdag och regering.

10.4 Överväganden och förslag om möjligheterna att påverka genom institutionella kanaler

Utredningens sammanfattande analys

De formella kanalerna för påverkan - remiss, kommittéväsendet, samråd och hearings – är av särskild betydelse för enskilda individers och intresseorganisationers möjligheter att påverka det politiska beslutsfattandet på nationell nivå. Åtgärder bör genomföras för att bredda deltagandet i de formella kanalerna och göra dem tillgängliga för fler.

10.4.1 Underlätta deltagandet i remiss, samråd och hearings

Utredningens bedömning

Det är viktigt att Regeringskansliet breddar urvalet av organisationer som bjuds in till att delta i remissprocesser, samråd och hearings och verkar för att nå ut till organisationer som annars inte gör sin röst hörd.

10.4.2 Utveckla digitala verktyg för deltagande och e-förvaltning

Utredningens förslag

En arbetsgrupp sätts upp inom Regeringskansliet med uppdrag att utveckla digitala verktyg för remiss-hantering, samråd, hearings och konsultation. Arbetsgruppen ska också lämna förslag på hur Regeringskansliets elektroniska förvaltning kan utvecklas.

10.4.3 Ge utredningar bättre förutsättningar att inhämta åsikter och intressen från allmänheten

Utredningens bedömning

Utredningar bör få tydligare instruktioner att samråda med det civila samhället. För att möjliggöra en dialog med berörda intressenter och en bredare allmänhet är det viktigt att utredningar får tillräckligt med tid för att genomföra sina uppdrag.

10.6 Överväganden och förslag om möjligheterna att påverka genom icke-institutionella kanaler

Utredningens sammanfattande analys

De informella kontakterna mellan intresseorganisationer och beslutsfattare har ökat samtidigt som påverkansarbetet har professionaliserats. Denna utveckling ställer särskilda krav på beslutsfattare att värna den politiska jämlikheten samt att vidta åtgärder för att allmänhetens möjligheter till insyn och ansvarsutkrävande inte försvagas.

10.6.1 Bedömning gällande reglering av lobbying

Utredningens bedömning

En reglering som innebär ett register över lobbyister vid riksdagen är inte önskvärd.

10.6.2 Folkmotion bör införas i riksdagen

Utredningens förslag

Medborgerlig förslagsrätt, s.k. folkmotion, bör införas i riksdagen. En utredning tillsätts med uppdrag att genomlysna frågan om folkmotion och ta fram ett förslag till ändringar i Riksdagsordningen.

10.6.3 Stärk insynen i riksdagens arbete

Utredningens bedömning

Riksdagen bör verka för att allmänheten har god insyn i riksdagens arbete.

Kapitel 11 Medborgardialog och samråd i kommuner och landsting.

Man undersöker hur medborgardialog och samråd används i den lokala demokratin. Föreslås att fullmäktige ska verka för att medlemmarna ska ha förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut.

11.5 Överväganden och förslag om medborgardialog och samråd

Sammanfattande analys

Medborgardialoger kan bidra till att de beslut som fattas av kommuner eller landsting tar hänsyn till fler perspektiv och blir bättre förankrade. Därmed kan konflikter vid beslutens genomförande undvikas. Vi anser att det är av betydelse för demokratins legitimitet att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut.

Medborgardialoger som skapar falska förhoppningar om in-flytande kan dock ge negativa effekter för demokratins legitimitet. Det måste därför vara tydligt för kommun- och landstings-medlemmarna om när och i vilka frågor som möjlighet att framföra synpunkter finns och vilka möjligheter att påverka som ges. Kommunerna och landstingen bör vid genomförandet av medborgardialoger och samråd vidta åtgärder för att försäkra sig om att de inte leder till ojämnt inflytande. Fullmäktige bör också anta riktlinjer eller principer för medborgardialogerna och samråden.

11.5.1 Medlemmarna ska ha förutsättningar att delta

Utredningens förslag

Fullmäktige ska verka för att medlemmarna i kommunen eller i kommun inom landstinget har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut.

11.5.2 Den medborgerliga delaktigheten bör hanteras av fullmäktige

Utredningens bedömning

Den medborgerliga delaktigheten bör hanteras inom ramen för de folkvaldas forum, nämligen under beredningen av ärenden till fullmäktige. Förslaget om att verka för att medlemmarna ska ha förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut ska ses som en demokratisk princip.

11.5.3 Riktlinjer eller principer för hur samråd och medborgardialoger ska genomföras

Utredningens bedömning

Fullmäktige bör anta riktlinjer eller principer för hur samråd och medborgardialoger ska genomföras. Riktlinjerna bör vara tydliga och innehålla syftet och målsättningen med samråden och medborgardialogerna, i vilka ärenden samråd och medborgardialog ska genomföras och hur resultaten ska dokumenteras och kommuniceras. Kommunerna och landstingen bör särskilt säkerställa att samråden och dialogerna är öppna och tillgängliga för alla samt att åtgärder vidtas för att säkra den politiska jämlikheten.

11.5.4 En genomtänkt sammanhållen demokratipolicy

Utredningens bedömning

Förslaget om att fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra synpunkter inför beslut motiverar ett systematiskt och genomtänkt demokratifrämjande arbete. Ett sätt är att använda olika forum inom beredningsprocessen, såsom medborgarråd. Ett demokratifrämjande arbete kan vidare underlättas genom att fullmäktige antar en demokratipolicy.

11.5.5 Medborgarrådets syfte bör klargöras

Utredningens bedömning

För att medborgarrådets syfte och form ska bli tydliga finns det ett värde i att reglementen för råden antas av fullmäktige.

11.5.6 Information om demokratisk delaktighet på webben

Utredningens bedömning

Kommuner och landsting bör på sin webbsida ha en plats där all information och alla redskap som är relevanta för den demokratiska delaktigheten bland de som bor och verkar i kommunen eller i en kommun inom landstinget görs tillgänglig.

Kapitel 12 Det förstärkta folkinitiativet

Här görs en översyn av det förstärkta folkinitiativet och dess konsekvenser för den lokala demokratin. Här föreslås bland annat att kravet på egenhändig underskrift tas bort och att det blir möjligt att signera initiativ över internet.

12.7 Överväganden och förslag om folkinitiativet

Utredningens sammanfattande analys

Folkinitiativet är ett värdefullt redskap för inflytande och delaktighet i den lokala demokratin. Några förändringar av folkinitiativets grundläggande principer behöver inte göras.

Erfarenheterna av det förstärkta folkinitiativet pekar dock på att det har skapat spänningar i den lokala demokratin. Mot den bakgrunden finns det ett behov av tydliga bestämmelser som rör initiativtagandet. Det finns också behov av digitala lösningar som underlättar insamlingen av namnunderskrifter.

12.7.1 Underlätta insamlingen av namnunderskrifter

Utredningens förslag

Det ska inte vara nödvändigt för initiativtagare att uppvisa egenhändiga namnteckningar. Det ska vara möjligt att samla in underskrifter via internet.

12.7.2 En nationell webbplats för namninsamling upprättas

Utredningens förslag

En nationell webbplats ska inrättas som ska kunna användas för namninsamling av folkinitiativ. Den nationella webbplatsen ska tillhandahålla formulär för att registrera folkinitiativ och folkmotioner och för att underteckna initiativ eller motioner med e-legitimation. Ett uppdrag för att upprätta och ansvara för den nationella webbplatsen ska ges till Läns-styrelsen i Västra Götaland. Behandling av personuppgifter ska kunna ske för att tillhandahålla en tjänst för namninsamling.

12.7.3 Fortsatt krav på att personnummer ska anges

Utredningens bedömning

Folkinitiativet måste omfatta uppgifter om initiativtagarnas personnummer.

12.7.4 Fastställa antalet underskrifter som krävs

Utredningens förslag

Vid fastställandet av antalet erforderliga namnunderskrifter för att väcka ett folkinitiativ ska antalet röstberättigade kommun- eller landstingsmedlemmar anses vara det antal röstberättigade som fanns i kommunen eller landstinget på valdagen vid det senaste ordinarie valet.

12.7.5 Publicering av pågående folkinitiativ på kommunens eller landstingets webbplats

Utredningens bedömning

För att allmänheten ska få information om pågående initiativ och för att stimulera opinionsbildning och politisk debatt om den aktuella frågan kan kommuner och landsting publicera ett pågående folkinitiativ på sin webbplats.

12.7.6 Samråd vid formulering av fråga

Utredningens bedömning

Om folkomröstningen väckts genom folkinitiativ bör samråd ske med initiativtagarna inför det att beslut fattas om frågan och de svarsalternativ som ska ställas till de röstberättigade.

12.7.7 Uttalande om resultatet i den kommunala folkomröstningen

Utredningens bedömning

För att undvika konflikter och missnöje rörande fullmäktiges beslut efter en folkomröstning kan de politiska partierna i en kommun eller i ett landsting före en lokal folkomröstning deklarerat under vilka förutsättningar de avser att följa resultaten av folkomröstningen. En riktlinje för detta bör vara ett valdeltagande på över 50 procent.

12.7.8 Lagen om kommunala folkomröstningar bör ses över

Utredningens bedömning

Lagen om kommunala folkomröstningar bör ses över i särskild ordning.

12.7.9 Försökverksamhet med e-röstning

Utredningens bedömning

Försökverksamhet med e-röstning i kommunala folkomröstningar bör genomföras.

Kapitel 13 Medborgarförslag och folkmotion.

Här görs en översyn av medborgarförslag (som Stenungsunds kommun haft men valt att ta bort.). Utredningen föreslår att Medborgarförslag tas bort och att det istället ersätts av folkmotion. En folkmotion kan väckas i fullmäktige av minst en procent av de folkbokförda i kommunen.

13.5 Överväganden och förslag om medborgarförslaget

Utredningens sammanfattande analys

Medborgarförslaget bör ersättas med ett verktyg som förbättrar dialogen mellan väljare och förtroendevalda.

13.5.1 Folkmotion ersätter medborgarförslag

Utredningens förslag

Ett nytt verktyg ska införas i kommunallagen för att främja dialogen mellan väljare och förtroendevalda, en möjlighet att väcka ett ärende i fullmäktige genom en folkmotion. Ärende i fullmäktige får väckas om en folkmotion får stöd av minst en procent av de folkbokförda i kommunen eller i landstinget. Det är antalet folkbokförda den sista december året före det år som folkmotionen lämnas in som är utgångspunkten vid beräkningen av en procent.

Folkmotionen ska vara skriftlig, ange den aktuella frågan och undertecknas av motionärerna samt innehålla uppgifter om när undertecknandet gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser.

Möjligheten att stödja en folkmotion ska ges i sex månader.

En folkmotion bör beredas så att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att folkmotionen väcktes.

Fullmäktige ska ges möjlighet att överlåta till styrelse eller annan nämnd att besluta i ärenden som väckts genom folkmotion, utom i de fall som avses i 3 kap. 9 § KL, dvs. ärenden som är av principiell beskaffenhet eller av större vikt för kommunen eller landstinget.

Styrelse eller en nämnd som handlägger sådana ärenden ska minst en gång om året informera fullmäktige om de beslut som fattats i ärendena.

Folkmotion ersätter medborgarförslag och bestämmelserna om medborgarförslag ska upphävas.

13.5.2 Synpunktshantering bör införas i kommuner och landsting

Utredningens bedömning

För att ta emot alla medborgarnas synpunkter eller klagomål om kommunens eller landstingets verksamhet kan en förslagslåda införas av kommuner och landsting.

Kapitel 14 Ungas delaktighet och inflytande

Här görs en översyn av de ungas möjligheter till delaktighet och inflytande i demokratin. Man föreslår att en försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år genomförs vid val till kommunfullmäktige 2018 och 2022.

14.8 Överväganden och förslag om ungas inflytande och delaktighet

Utredningens sammanfattande analys

Unga ska, enligt målet för ungdomspolitiken, ha makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Det är därför viktigt att unga ges de verktyg och kunskaper som de behöver för att kunna föra fram sina åsikter till beslutsfattarna. Vi anser att kommuner och landsting bör arbeta aktivt för att inhämta ungas åsikter inför politiska beslut. I syfte att säkra den politiska jämlikheten är det viktigt att de forum som används för att inhämta synpunkter är representativa för gruppen unga i sin helhet.

14.8.1 Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder

Utredningens förslag

En försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år genomförs vid val till kommunfullmäktige 2018 och 2022. Försöksverksamheten ska genomföras i kommuner som efter ansökan till regeringen och beslut i fullmäktige väljer att ingå i försöksverksamheten. Försöksverksamheten ska följas upp och utvärderas av regeringen efter valet 2022 i särskild ordning. Försöksverksamhetens framgång ska bedömas efter valdeltagandets nivå, dess förmåga att engagera unga till att ta förtroendeuppdrag i kommunen och andra relevanta demokratieffekter.

14.8.2 Unga ska ges reella möjligheter till inflytande i kommuner och landsting.

Utredningens förslag

Förslaget om att fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut innebär att kommunerna och landstingen också bör tillförsäkra sig om att ungas perspektiv kommer till uttryck i beslutsprocesser.

14.8.3 En genomtänkt och sammahållen ungdomspolicy.

Utredningens bedömning

För att ungas perspektiv ska få ett konkret genomslag i det politiska beslutsfattandet bör kommuner och landsting anta en policy eller en handlingsplan för den lokala ungdomspolitiken.

14.8.4 Öka skolelevers kunskap om formerna för medborgerligt inflytande.

Utredningens förslag

För att öka kunskapen om hur kommuner och landsting fungerar och om formerna för medborgerligt inflytande ska kunskap om den lokala demokratins funktionssätt ingå som en av insatserna i det nationella skolutvecklingsprogrammet.

14.8.5 Samverkan mellan skolor och den lokala politiska förvaltningen.

Utredningens bedömning

För att eleverna ska få en konkret förståelse för den lokala demokratins funktionssätt bör skolor i större utsträckning än i dag samverka med den politiska förvaltningen i kommuner och landsting och träffa företrädare för de politiska partierna på lokal nivå.

14.8.6 Skolelevers kunskaper i kritisk granskning och källkritik ska öka.

Utredningens förslag

För att kunskapen om kritisk granskning och källkritik ska öka bland skolelever ska kritisk granskning och källkritik ingå som en av insatserna i det nationella skolutvecklingsprogrammet.

14.8.7 Stärk ungas egen organisering, föreningskunskap och främja föreningsengagemanget i skolan.

Utredningens bedömning

Ungas rätt att liksom andra medborgare gå samman för att ägna sig åt gemensamma intressen eller för att driva opinionsbildning och politik, såväl i skolan som på fritiden, bör uppmuntras, respekteras och stödjas.

14.8.8 De politiska studentförbunden bör ha förutsättningar att verka på högskolorna.

Utredningens bedömning

De politiska studentförbunden, politiska partier och andra föreningar bör ges förutsättningar att informera om sin verksamhet och föra en politisk debatt på högskolorna. Högskolorna bör i sin verksamhet främja respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

Kapitel 15 Delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning

Förutsättningarna för politiskt engagemang, delaktighet och representativitet bland personer med funktionsnedsättning belyses.

15.7 Överväganden och förslag om delaktigheten och inflytandet för personer med funktionsnedsättning

Utredningens sammanfattande analys

Personer med funktionsnedsättning utgör en grupp som utestängs från flera arenor på grund av bristande tillgänglighet. Bristande tillgänglighet är diskriminerande och utgör ett hinder för att personer med funktionsnedsättning ska bli fullt delaktiga i demokratin. Åtgärder som syftar till att säkerställa lika möjligheter till delaktighet och inflytande i politiska beslutsprocesser för alla medborgare, oavsett funktionsförmåga, är därför nödvändiga.

15.7.1 Demokratisk delaktighet ska utgöra ett mål i funktionshinderpolitiken

Utredningens förslag

I syfte att säkerställa att den demokratiska delaktigheten får större utrymme i funktionshinderspolitiken bör demokratisk delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning utgöra ett eget mål i den kommande funktionshindersstrategin.

15.7.2 Insatser för att öka valdeltagandet för personer med funktionsnedsättning

Utredningens bedömning

Personer med funktionsnedsättning röstar i lägre utsträckning än övriga befolkningen. Mot denna bakgrund bör insatser för att öka valdeltagandet i gruppen genomföras.

15.7.3 Rätt till särskilt stöd och särskild service vid genomförandet av politiska förtroendeuppdrag

Utredningens bedömning

Vid beräkningen av tid inom ramen för en behovsbedömning ska förtroendevalda med nedsatt funktionsförmåga som blivit beviljade insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, assistans-ersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken eller ledsagar-service enligt socialtjänstlagen (2001:453), om behoven inte tillgodoses på annat sätt, få tillgodoräkna sig tid som är direkt kopplad till att kunna fullgöra ett uppdrag som förtroendevald inom kommun, landsting eller riksdagen. Regeringen får meddela föreskrifter om bedömningen av hur antalet timmar ska beräknas.

15.7.4 En utredning om behov av assistans i sekretessbelagda ärenden.

Utredningens bedömning

Vissa förtroendevalda har en funktionsnedsättning som innebär behov av assistans för att de ska kunna tillgodogöra sig material före och under sammanträden. En utredning bör tillsättas för att se över förutsättningarna för förtroendevalda med funktionsnedsättningar som innebär behov av assistans att utöva sina uppdrag utan hinder för sekretess.

15.7.5 Tillgängliga lokaler för politiska möten

Utredningens bedömning

Kommunen eller landstinget bör tillhandahålla tillgängliga lokaler för politiska möten, särskilt partigruppsmöten och nämndsammanträden.

15.7.6 Ökad tillämpning av beslutsfattande på distans

Utredningens bedömning

Fullmäktige bör möjliggöra beslutsfattande på distans i fullmäktige och nämnder.

15.7.7 Funktionshindersråd bör finnas i alla kommuner och landsting

Utredningens bedömning

Kommunerna och landstingen bör ha råd för samverkan med funktionshindersrörelsen. Fullmäktige bör anta reglementen för rådets funktion i den kommunala organisationen.

2016-06-28//AD

Bilaga B Förändringar i Kommunallagen

Nedan följer en redovisning av de paragrafer i kommunallagen som påverkas eller är nya:

- 3 kap § 9A Fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut. **NY**
- 4 kap § 8 Om en förtroendevald upphör att vara valbar, upphör också uppdraget vid nästa fullmäktigesammanträde. Fullmäktige får dock besluta att den förtroendevalde får ha kvar sina uppdrag under återstoden av mandattiden. **UNDERSTRUKET JUSTERAT**
- 4 kap § 15 b Fullmäktige får besluta att en förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid får ledigt från uppdraget under tidsbegränsad period, för att vara föräldraledig. Detsamma gäller sådan förtroendevald som på grund av sjukdom har nedsatt arbetsförmåga.
Om en förtroendevald får ledigt ska fullmäktige besluta hur lång tid ledigheten ska vara och om ekonomiska förmåner enligt 14 § ska utgå under ledigheten.
Fullmäktige får utse en ersättare för den förtroendevalde under ledigheten. **NY**
- 4 kap 15 c Kommuner och landsting ska verka för att de förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former. **NY**
- 5 kap § 7 Fullmäktige bestämmer när ordinarie sammanträden skall hållas.
Sammanträde skall hållas också om styrelsen eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller om ordföranden anser att det behövs.
Fullmäktiges presidium får besluta att en debatt utan samband med annan handläggning ska äga rum vid ett sammanträde. **UNDERSTRUKET NY**
- 5 kap § 23 Ärenden i fullmäktige får väckas av:
1. en nämnd,
2. en ledamot genom motion,
3. revisorerna, om ärendet gäller förvaltning som har samband med revisionsuppdraget eller om ärendet gäller granskningen,
4. en fullmäktigeberedning, om fullmäktige har föreskrivit det,
~~5. den som är folkbokförd i kommunen eller i en kommun inom landstinget, om fullmäktige har beslutat det (medborgarförslag), eller~~
6. styrelsen i en sådan juridisk person som avses i 3 kap. 16 a–18 b §§, om fullmäktige har beslutat det för särskilda fall.
Ärenden får också väckas på sätt som anges i 23 a - b §§ (folkinitiativ och folkmotion)
ÖVERSTRUKET TAS BORT UNDERSTRUKET NY
- 5 kap § 23 a Ärende om att hålla folkomröstning i en viss fråga får i fullmäktige ~~också~~ väckas av minst tio procent av de röstberättigade kommun- eller landstingsmedlemmarna enligt lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar, som fanns i kommunen eller landstinget på valdagen vid det senaste ordinarie valet (folkinitiativ).
Initiativet ska vara skriftligt, ange den aktuella frågan och undertecknas av initiativtagarna samt innehålla uppgifter om när undertecknandet gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser.
Vid beräkningen av antalet initiativtagare ska endast de räknas med som har skrivit under initiativet under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet.
UNDERSTRUKET JUSTERAT

5 kap § 23 b Ärende får i fullmäktige väckas av minst en procent av de folkbokförda i kommunen eller landstinget, som fanns i kommunen eller landstinget den siste december året före inlämnandet (folkmotion).

Folkmotionen ska vara skriftlig, ange den aktuella frågan och undertecknas av motionärerna samt innehålla uppgifter om när undertecknandet gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser.

Vid beräkningen av antalet motionärer ska endast de räknas med som har skrivit under motionen under den sexmånadersperiod som föregått inlämnandet. **NY**

5 kap § 25 Fullmäktige skall besluta i ärenden som har väckts enligt [23 §](#). Fullmäktige får dock överlåta till styrelsen eller en annan nämnd att besluta i ett ärende som har väckts genom folkmotion, utom i de fall som anges i [3 kap. 9 §](#).

UNDERSTRUKET JUSTERAT

5 kap § 33 En motion eller en folkmotion bör beredas så, att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen eller folkmotionen väcktes. Om beredningen inte kan avslutas inom denna tid, skall detta och vad som har kommit fram vid beredningen anmälas till fullmäktige inom samma tid. Fullmäktige får då avskriva motionen eller folkmotionen från vidare handläggning.

UNDERSTRUKET JUSTERAT

5 kap § 64 Arbetsordningen ska alltid innehålla föreskrifter om

1. antalet ledamöter i fullmäktige,
2. när sammanträden ska hållas,
3. anmälan av hinder att delta i sammanträden,
4. inkallande av ersättare och deras tjänstgöring,
5. vem som ska föra ordet, tills ordförande utsetts,
6. rätten att delta i fullmäktiges överläggningar,
7. förfarandet vid omröstningar,
8. handläggningen av motioner, interpellationer och frågor,
9. handläggningen av folkmotioner,

10. formerna för justeringen av protokollet, samt
11. fullmäktigepresidiets arbetsuppgifter.

~~Om fullmäktige med stöd av 23 § 5 har beslutat att medborgarförslag får väckas, ska arbetsordningen innehålla föreskrifter om hur sådana förslag ska handläggas.~~

Om fullmäktige har beslutat att ledamöter får delta i fullmäktiges sammanträden på distans, ska arbetsordningen innehålla föreskrifter om i vilken utsträckning sådant deltagande får ske.

ÖVERSTRUKET TAS BORT UNDERSTRUKET NY

6 kap § 19 a En nämnds sammanträden ska hållas inom stängda dörrar. Nämnden får dock besluta att dess sammanträden ska vara offentliga, om fullmäktige har medgett det.

Om fullmäktige har medgett det, får nämnden besluta att den eller de som har väckt ett ärende genom folkmotion får närvara när nämnden behandlar ärendet och delta i överläggningarna men inte i beslutet.

En nämnds sammanträden ska dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden

1. som avser myndighetsutövning, eller
2. i vilka det förekommer uppgifter som hos nämnden omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

UNDERSTRUKET JUSTERAT

6 kap § 27 a Ett ärende som väckts genom folkmotions kall om möjligt handläggas så att ärendet kan avgöras inom ett år från det att det väcktes i fullmäktige.

En nämnd som handlägger sådana ärenden skall minst en gång om året informera fullmäktige om de beslut som fattats i ärendena. Nämnden skall även informera om de ärenden som inte avgjorts inom den tid som anges i första stycket.

UNDERSTRUKET JUSTERAT

6 kap § 34 I följande slag av ärenden får beslutanderätten inte delegeras:

1. ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
2. framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
3. ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
4. ärenden som väckts genom folkmotion och som överlåtits till nämnden, och
5. vissa ärenden som anges i särskilda föreskrifter.

UNDERSTRUKET JUSTERAT

2016-06-28//AD